

О.М.Власенко, М.Омецинська. Роль інновацій в українській системі освіти // Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с.

*О. М.Власенко,
канд. пед. наук, доцент
Марія Омецинська,
студентка ННІ філології та журналістики
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Однією з головних тенденцій процесу розвитку державності у сучасному світі є розвиток освітнього рівня країни. Для формування зрілого повноцінного суспільства, до якого ми прагнемо, потрібний високий економічний та освітній потенціал. В Україні цей потенціал значно нижчий, ніж в інших високорозвинених країнах.

Найважливішим для держави є виховання людини нового типу мислення, проектування освітнього простору з урахуванням запитів і потреб суспільства та держави. З огляду на це можна визначити основні пріоритети освіти це: культурний та духовний розвиток суспільства, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої країни, створення умов для самореалізації кожної особистості.

За даними, вказаними в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, нинішній рівень освіти в Україні не дає їй змоги повною мірою виконувати функцію ключового ресурсу соціально-економічного розвитку країни і підвищення добробуту громадян. Залишається низькою престижність освіти і науки у суспільстві.

Причинами цих недоліків можна вважати:

- незадовільний стан дошкільних і позашкільних навчальних закладів, їх навчально-матеріальної бази;
- незабезпечення кваліфікованими педагогічними кадрами;
- відсутність у більшості фахівців творчого підходу до викладання;
- критичний стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення системи освіти;
- низький рівень оплати праці працівників освіти і науки;
- відсутність цілісної системи виховання;
- недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти тощо [3].

Суспільство залежить від освіти, тому що вона впливає на функціонування та розвиток. Від рівня освіти залежить якість трудових ресурсів, що мають істотний вплив на економіку суспільства. Специфіка

трудоу ресурсів, їх людський потенціал, інтелектуальний розвиток впливають на спрямованість і глибину розвитку економіки. Чим вище людський капітал, тим більше підстав для розвитку отримує наука, політика, культура, мистецтво та інші різновиди людської діяльності. Забезпечення високого рівня освіти – основна умова нарощування інтелекту нації, її самостійності й конкурентоспроможності на світовому ринку. Освіта нації – це основний соціальний капітал.

Тому вона потребує значних реформ вже дещо застарілої освітньої системи. Зі стрімким розвитком науково-технічного прогресу суспільства прискорився і темп цивілізаційного розвитку. Нові цілі модернізації освітньої галузі спрямовані на розвиток національної системи освіти, що має відповідати викликам часу і потребам особистості, яка здатна реалізувати себе в суспільстві, що постійно змінюється.

Передумовами, або джерелами інноваційного руху стала діяльність учителів-новаторів 80-х років минулого століття (М. Гузик, В. Шаталов, М. Щетінін). Як стверджують деякі вітчизняні вчені, довгий час в освіті України панувало інноваційне лідерство шкільної практики і найбільш перспективні методичні системи навчання і виховання протягом останнього десятиріччя були народжені саме в учительському середовищі і впроваджувалися за особистої ініціативи педагогів-практиків. Сьогодні ж освітній простір України набув нових рис: почався рух практики до науки, до вчених і наукових центрів.

В. Ф. Паламарчук вбачає в інноваціях результат творчого пошуку оригінальних нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем. Прямим продуктом такого творчого пошуку можуть бути нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми й методи виховання, нестандартні підходи в управлінні. Інноваціями можна навіть вважати сам процес пошуку цих рішень.

Звичайно, не можна не погодитись, що інновації – це новизна в сучасній ситуації. Але це не означає виникнення зовсім невідомого раніше. В. Н. Полонський визначає п'ять ступенів новизни: побудова відомого в іншому вигляді, тобто фактична відсутність нового – формальна новизна; повторення відомого з несуттєвими змінами; уточнення, конкретизація вже відомого; доповнення вже відомого суттєвими елементами; створення якісно нового об'єкта. Французький учений Е. Брансуік розрізняє повністю нові, раніше невідомі, адаптовані, поширені або переоформлені ідеї та дії, які набувають актуальності у певному середовищі; ті, що виникли у зв'язку з повторною постановкою мети в змінених умовах. Проте, незалежно від ступеня новизни, зміни є інноваційними, якщо в даний час і в даному середовищі стають актуальними та стимулюють педагогічний процес [1; с. 20-21].

Основними елементами «освітньої інновації» є її носій - творча особистість, яка має певну інноваційну ідею (ядро інновації) та проводить інноваційний експеримент; споживач інновації - учень або група студентів,

слухачів (які здобувають знання з певного напрямку), а також інституції, що забезпечують упровадження інновацій у навчальний процес (заклади освіти; наукові, методичні, науково-методичні установи, науково-виробничі підприємства, державні і місцеві органи управління освітою та самоврядування в галузі освіти). Завданнями є покращення умов викладання та навчання в українських закладах освіти, сприяння модернізації змісту навчання.

Певні види інновацій мають свої специфічні особливості, наприклад, системні інновації, що стосуються радикальних змін в освіті, потребують та породжують інші види інновацій: організаційні, управлінські, економічні, педагогічні, соціальні тощо. Якщо ж рівень новизни частковий, то зміни відбуваються лише в певній функціональній сфері.

Результати інноваційної діяльності педагогів дозволили утвердити альтернативність педагогічних систем, подолати стереотипи педагогічної і управлінської діяльності щодо нових цілей і стратегій в освіті, розширити мережу інформаційних джерел; утвердити соціально-педагогічну роль ініціативи освітян.

Тому цілком закономірним є створення Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, складовими частинами головної мети якого є задоволення зовнішніх потреб галузі освіти і суспільства. У напрямі інноваційних технологій Інститут проводить діяльність щодо створення єдиного порталу освіти та телекомунікаційної мережі, електронних бібліотек, баз даних, систем тестування та дистанційного навчання. Інститут забезпечує науково-методичне та навчально-методичне супроводження діяльності навчальних закладів, які вже сьогодні працюють в інноваційному режимі, створюють інноваційне освітнє середовище та розробляють нові моделі організації навчально-виховного процесу. У практику роботи цих навчальних закладів активно впроваджуються найсучасніші педагогічні технології, інноваційні науково-педагогічні проекти, які підтримуються Міністерством освіти і науки України [4].

Також, орієнтуючись на високорозвинені країни, згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки продовжується робота, спрямована на реалізацію державних програм, направлених на забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; роботу з обдарованою молоддю, забезпечення програми «Шкільний автобус»; інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів; упровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті і науці тощо. Сучасний підхід до освіти немислимий без упровадження сучасних комп'ютерних технологій навчання, нових ефективних форм і методів організації всього навчально-виховного процесу. У багатьох українських школах уже з'явилися комп'ютери, що сприяє

значному розвитку молодого покоління у технічному прогресі. Але недоліком комп'ютеризації навчального процесу є те, що далеко не всі школи забезпечені сучасним обладнанням. Особливо в цьому плані страждають школи, які знаходяться в сільській місцевості, виникають такі проблеми через недостатню кількість коштів в державному бюджеті країни [2; с. 35].

Проте в цілому Україна знаходиться на правильному шляху. При вдалій реалізації Національної стратегії буде забезпечено підвищення якості вітчизняної освіти, її інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства та особистості. У результаті цього відбудуться відчутні позитивні зміни в соціально-економічному та політичному житті країни, розвитку науки, культури, духовності [3].

Література

1. Баханов К. Шляхи інноваційного навчання // Історія в школах України. – 1999
2. Малахова Ж., Огаренко В. Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів: Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 280 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки
4. Удод О. Інновації в освіті – основа модернізації галузі в сучасних умовах // Рідна шк. — 1998